

**Kan kulturen
hela ett söndrigt
samhälle?**

VAD SKULLE HÄNDA OM VI INTE ARBETADE MED KULTUR I SKOLAN?

Kultur och Lärande i Vardagen, KLIV 2.0 handlar om lärande genom kultur. Nyckeln till det – att få in kulturen i skolan – går genom de vuxna. Det är de som finns kvar i skolan år ut och år in och det är hos dem som idéerna måste förankras om det ska kunna föras vidare till eleverna. Vi måste tillsammans reflektera över vårt uppdrag: att kulturen ska bli tillgänglig för alla barn. Seminariet på Nordiska Akvarellmuseet var en del i det arbetet. Kulturen gör oss smartare, gladare och ger oss redskap att förstå och tolka oss själva och vår omvärld. Vad skulle hända om vi inte arbetade med kultur i skolan? Tänk om vi inte hade musik, om vi inte hade någon litteratur eller om barnen inte fick några historier med sig. Vilken fattig bild av världen vi skulle ge dem.

FN:s konvention om barnets rättigheter slår fast att alla barn har rätt till att få ta del av och att utöva kultur. Den nya läroplanen ger också stöd för de estetiska lärprocesserna. Men under de år som jag har arbetat inom skolan och som rektor vet jag att rektorns inställning är avgörande för hur mycket kultur eleverna får ta del av. För att alla barn ska få ta del av kulturen måste kulturen komma till skolan och skolan till kulturen.

Erfarenheter från tidigare skolprojekt i samverkan – Nordiska Akvarellmuseet genom Lena Eriksson, pedagogisk ledare, och skolan genom mig, Pia Wretlind, formade dagen. Vi ville att forskare, lärare och kulturarbetare skulle mötas och tillsammans fundera över frågan: Hur ska vi i grundskolan göra det till en självklarhet att alla barn får utveckla sin fulla potential som människor?

Skolan är den största kulturinstitutionen av dem alla. Vi har eleverna varje dag i nio år. Vi har tid. Tillsammans måste vi arbeta för att alla barn ska få ta del av konsten, musiken, litteraturen och allt annat som hör kulturens breda spektra till.

Pia Wretlind
projektledare KLIV 2.0

Text Olivia Krantz
Grafisk form Anette Krantz Kultur i Väst

”Jag känner mig glad, leende när jag spelar”

El Sistema i Hammarkullen börjar med en pappfiol och slutar i Göteborgs Symfoniker. I alla fall om eleverna själva får drömma. Med rötterna i Venezuela och en världsstjärna till mentor har musiksatsningen visat att klassisk musik kan vara något för alla.

Artikeln baserad på föreläsning med Johanna Ericsson, processledare El Sistema, Hammarkullen, Göteborg

Det stampas rytmiskt på den lilla scenen i konferensrummet på Nordiska Akvarellmuseet i Skärhamn. Armar och stråkar sträcks mot taket.

”Hej! Hej! Hej!” ropar barnen från El Sistema innan deras röster blandas med tonerna från två tvåflöjtar, två cellos och fyra fioler. Efter femton minuters intensiv konsert sköljer publikens applåder över den lilla orkestern.

DRÖMMEN ÄR ATT FORTSÄTTA MED MUSIKEN

Efter konserten dricker Ylva Wångersjö 9 år, Edita Doroci 9 år och Nancy Egharevba 8 år, juice i cafeterian utanför. Benen dinglar fram och tillbaka under borden där rosorna de fick efter spelningen ligger slängda. Stämningen är uppsluppen och de pratar i mun på varandra. På frågan om de tror de kommer fortsätta med musiken blir svaret samstämmigt.

– Jag kommer naturligtvis att fortsätta spela. Helst skulle jag vilja vara med i Göteborgs Symfoniker, säger Ylva Wångersjö. Hon får medhåll av Edita och Nancy som också gärna skulle vilja bli symfoniker, eller kanske gå på musikhögskolan. – Jag skulle vilja åka runt i världen och spela, säger Edita. Alla har de spelat med El Sistema i ett år och tre månader.

MUSIKSATSNING FRÅN VENEZUELA

Konceptet bakom musiksatsningen i Hammarkullen kommer ursprungligen från Venezuela. Där erbjuder statliga utbildningssystemet El Sistema alla barn möjligheten att lära sig spela klassisk musik. Musikskolan startade som ett socialt projekt, särskilt riktat mot utsatta områden.

– Syftet med El Sistema är att lära sig samarbeta. Men också att stärka individen genom att lära sig spela instrument, säger Johanna Ericsson, processledare.

I Göteborg finns El Sistema i Hammarkullen, på Hisingen och i Kortedala/Bergsjön. Förhoppningsvis kommer ännu en skola att starta i centrum. Göteborgs Symfoniker är inspiration, stöd och förebilder för eleverna och en gång i månaden kommer flera symfoniker och hälsar på.

Världsberömde Gustavo Dudamel, chefsdirigenten för Göteborgs Symfoniker, kommer själv från El Sistema i Venezuela. För att hitta rätt känsla i musiken brukar han säga till sina musiker att han vill ha blod, att musiken ska låta som kött. Den tanken går igen i El Sistema.

– Det handlar om att spela med hjärtat, om att vara känslig för musiken, varandra och att använda kropp, hjärta och sensibilitet

istället för noter. Då blir man också en öppnare medmänniska och bättre på att ta in andra, säger Johanna.

FLÖRTADE IN SIG MED CARMEN

El Sistema i Hammarkullen startade 2010 när Angereds Kulturskola fick utvecklingsbidrag från Västra Götalands Kulturnämnden. För att locka elever satte Johanna Ericsson och några kolleger upp en turné med musik ur Carmen och turnerade runt i skolorna. – Vi flörtade oss in i klassrummen med sång, cello och klarinett, berättar Johanna Ericsson.

Efter en och en halv vecka med Carmen följde de upp med föräldramöten. På första mötet kom tre stycken. Men efter sex möten med samma information översatt till de största språken dök till slut 200 personer upp. Nästa steg var en kick off på konserthuset för 70 barn och föräldrar. De fick lyssna på ett genrep av Mahlers sjätte symfoni. Eventuell oro över att barnen inte skulle orka lyssna till avancerad klassisk musik i nästan en timme visade sig vara helt i onödan.

– Gustavo trollband dem med sin lilla pinne. Barnen sjönk ner i stolarna och bara lyssnade, säger Johanna.

”FATTIGDOM BEHÖVER INTE VARA BRIST PÅ PENGAR”

De yngsta barnen i El Sistema är 4-5 år och får börja öva på pappinstrument som de bygger själva. Många av dem sjunger i kör vid sidan av orkestern och lär sig där att förstå och utveckla sin röst. Barnen har musik minst tre dagar i veckan, vissa upp till tre timmar om dagen. Förutom att lära sig mer om musik får barnen också möjlighet att växa och att få en ny identitet.

– Musiken behöver inte komma först, det handlar också om gruppen, vad de lär sig och hur de utvecklas tillsammans. Att de blir stolta, glada och duktiga. I höstas startade Hammarkulleskolan en El Sistema-profil i förskoleklass och första klass. Med musikens hjälp kan eleverna bli bättre på matte, på att skriva och läsa, säger Johanna Ericsson.

Förhoppningen är att El Sistema ska öppna upp för en interkulturell dialog i Göteborg. Att unga ska mötas i ett gemensamt sammanhang och att fler barn ska kunna bli rikare genom kulturen – även de som bor i välbärgade områden.

– Fattigdom behöver inte bara vara brist på pengar, man kan också vara fattig för att föräldrarna aldrig är hemma, säger Johanna Eller som papporna till en av barnen beskriver det:

– Föräldern är pilbågen och barnet är pilen, ju mer du drar i bågen, desto längre kan du skicka iväg pilen. **Fakta se näst sista sidan**

Talangfullt kunskapande hjärngympa för elever

Artikeln baserad på föreläsning med Rolf Ekman, professor i neurokemi vid Göteborgs Universitet

Det är inte bara roligt att spela musik, måla eller dansa – det påverkar också hjärnan positivt. Ett talangfullt kunskapande med läraren som dirigent är bästa receptet för en skola med glada, växande elever.

Ekvationen är lika enkel som självklar: vi blir gladare av att göra kreativa saker i grupp än av att sitta instängda ensamma på vår kammare framför en dataskärm. När vi har roligt och får utmana oss själva, så utvecklas hjärnan.

Rolf Ekman är professor i neurokemi vid Göteborgs Universitet. Han tror på talangfullt kunskapande snarare än traditionellt lärande.

– Lärande är att man lär sig att två plus två är fyra. Men kunskapande är en ständig process, det är att ett plus ett plus tre minus ett är fyra. Kunskapande är något som ständigt förändrar sig och som man måste vara öppen för att komma fram till. I kunskapandet har vi fått in vår plastiska, formbara hjärna, säger Rolf Ekman.

TRÅKIG MILJÖ – UTTRÅKAD HJÄRNA

För att se hur hjärnan påverkas av omgivningen gjordes en studie där råttor fick leva i en stimulerande miljö. Samtidigt placerades andra råttor i en tråkig och torftig miljö. Bland de råttor som fick leva i en kul omgivning frodades och växte nervtrådarna. Nervcellerna hos de råttor som levde i en tråkig miljö fick få och korta nervtrådar. Samma sak gäller för oss människor.

– Bygg en stimulerande miljön med kultur: att läsa, rita, lyssna på musik eller något annat kreativt. Jag tror att det påverkar oss mer fysiskt än man tidigare trott. När vi har kommit en bit till i forskningen så är jag övertygad om att vi kommer kunna se det, säger Rolf Ekman.

Ett exempel på det är vad som händer i hjärnan när vi spelar ett instrument eller sjunger. Med hjälp av en särskild kamera har forskare upptäckt att fettlagret kring nervcellerna i hjärnan som leder de elektriska signalerna blir tjockare när man musicerar.

– Hjärnan blir alltså snabbare av musik. Att spela fiol är till exempel rena rama muskelträningen för hjärnan. När du spelar musik jobbar du rent fysiskt med kroppen. Det sätter sig i hjärnan som blir större när du övat tillräckligt mycket, säger Rolf Ekman.

Den yrkesgrupp som har de kanske bästa och snabbaste hjärnorna av alla är dirigenten. Han eller hon måste övervaka allt, lyssna på helheten och samtidigt ta in varje instrument för sig. – Det är ju precis samma sak som läraren ska göra. Lärarens roll är lika krävande som dirigentens. Sannolikt har de duktiga och bra lärarna snabba och formbara hjärnor, säger Rolf Ekman.

EN GLAD LÄRARE GER GLADA ELEVER

En annan sak som påverkar hjärnan enormt är samspelet med andra. När vi befinner oss med andra människor läser hjärnan hela tiden av omgivningen och tolkar allt som pågår med hjälp av spegelneuronerna.

– Ofta är det så att vi inte behöver så mycket språk, genom vårt sätt att vara så visar man att man förstår. Som lärare gäller det att vara medveten om de signaler man skickar till eleverna. Om läraren ser glad eller sur ut påverkar det eleverna enormt, säger Rolf Ekman.

Teater och rollspelssituationer kan vara ett sätt att träna den sociala delen av hjärnan.

– Att gå in och ur i olika sociala situationer gör att nervtrådarna växer. Jag tror man lär sig vem man är, vad man kan göra och vad man tycker är kul genom sociala interaktioner, säger Rolf Ekman. Hjärnan älskar utmaningar och att visa vad den kan. Därför är den bästa moroten ett positivt motstånd från lärare, menar Rolf Ekman. – Att säga: du kan bättre, en gång till. Där har du nyckeln till allt.

Göteborg – en stad som faller isär

Artikeln baserad på föreläsning med Ove Sernhede, professor i socialt arbete vid Göteborgs Universitet.

Frustrerade ungdomar i Backa bränner bilar medan innerstadens medelklass på andra sidan älven sörplar kaffe latte i lugn och ro. Göteborg har blivit en stad där de olika världarna glider allt längre ifrån varandra. Ove Sernhede, professor i socialt arbete, berättar om hur vi hamnade här – och om varför kulturen ändå ger hopp.

På 70-talet blomstrade varvsindustrin i Göteborg. Staden var en av de starkaste tillväxtregionerna i Skandinavien och i Angered, Hammarkullen och Hjällbo byggdes områden som skulle ge plats åt de nya invånarna som skulle följa i framgångarnas kölvatten. Inkomstklyftorna har aldrig tidigare varit så små som dom var under början av 80-talet, och varje göteborgare bar på en någorlunda gemensam bild av vad det innebar att bo i staden.

Vi snabbspolar fram till Göteborg 2011: Ohälsotalen visar att en man i Hjällbo i genomsnitt lever tio år kortare än en man i Hovås. Lönegapet mellan högt uppsatta chefer och anställda är dubbelt så hög som på 30-talet. Göteborg är idag en uppdelad stad, och mellan de olika öarna – rika områden i väst, den välutbildade medelklassen som ockuperat innerstaden och socialt utsatta områden som Hjällbo, Hammarkullen och Backa – är kontakten minimal.

FRÅN INDUSTRISTAD TILL KUNSKAPSSTAD

– Den omvandlingen som ägt rum i Göteborg de senaste 20 åren är att staden har gått från industristad till kunskapsstad. Göteborg gör en omvandling, men till priset av något. Vi har idag fått en stad som håller på att falla isär, en stad som består av olika delvärldar som aldrig möts, säger Ove Sernhede, professor i socialt arbete vid Göteborgs Universitet.

Så vad var det som hände? Någonstans i början av 70-talet bromsar tillväxten in. Oljekrisen kastar sin skugga över staden och varven går omkull. Den traditionella industristrukturen som Göteborg vilat på ersätts av en kunskapsstad där vissa grupper av människor gynnas i utvecklingen och vissa glöms bort. Bilden av Göteborg för den som bor i Hammarkullen och för den som bor i Hovås ser plötsligt väldigt olika ut.

SKOLAN INDIVIDUALISERAS

Liksom andra samhällsinstitutioner följer även skolan med i omvandlingen. Om visionen tidigare var att genom skolan bygga ett solidariskt samhället blir den svenska skolan under 90-talet allt mer fokuserad på valfrihet, entreprenörskap och individualisering menar Ove Sernhede.

– För 30 år sedan var skolan samhällets instrument för att skapa aktiva, kritiska men också solidariska medborgare. Det var ett uttalat mål. Fram till mitten av 90-talet hade vi världens mest likvärdiga skolsystem, där löneskillnader och social bakgrund hade liten betydelse. Det spelade alltså inte någon större roll vilken skola du gick i, alla höll i princip samma höga standard. Idag har det blivit tvärtom. Tala om vilken skola du går på och jag ska säga dig vilket betyg du har.

Ove Sernhede nämner ett forskningsprojekt om storstadsskolor som han arbetade med för några år sedan. Miljarder kronor riktades till skolor i de områden som ansågs som mest utsatta. I Göteborg var det bland annat skolor i Biskopsgården, Gårdsten och Hjällbo som fick ta del av pengarna. Men trots de investerade

miljonerna lyckades de skolor där hälften av eleverna saknade gymnasiebehörighet inte ta sig ur den negativa spiralen.

– Det skylldes på dålig pedagogik, för lite resurser eller dåligt ledarskap. Men vi tittade närmare och insåg att det inte gick att bevisa att en viss typ av ledarskap eller pedagogik leder till givna bra resultat. Slutsatsen blev att det är faktorer som ligger utanför skolan som påverkar resultatet. Skolan kan inte längre kompensera för de sämst ställda på samma sätt som för 30 år sedan. Fattigdom, avsaknad av framtidstro och låg delaktighet i samhället är politiska problem, inte pedagogiska. Göteborg har fått ett nytt klassamhälle där vissa är vinnare och vissa förlorare. Dagens skolsystem påminner om den uppdelning av arbetarbarn och borgarbarn i olika skolor som vi hade i Sverige innan andra världskriget, säger Ove Sernhede.

OLIKA VERKLIGHETER SKAPAR MOTSÄTTNINGAR

Han menar att de olika världar som ryms i Göteborg skapar spänningar och konflikter, och tar de senaste årens incidenter med stenkastningar och bilbränder i Backa och i Tynnered som exempel.

– Det är ungdomar som är frustrerade och som upplever att de inte har någon framtid, säger Ove Sernhede.

Siffror från Ungdomsstyrelsen från 2008 visar att 35-40 procent av alla unga mellan 20-25 år i Hjällbo varken går i skolan eller jobbar. Samma siffror finns på andra platser i Europa. Förorterna runt Paris, Tottenham och Aten visar alla samma stora sysslolöshet för unga vuxna.

– Segregationen har skapat en situation där man som göteborgare inte känner igen sig i den andres värld, för de mötena äger inte rum. Föreställningarna om vem den andre är framstår som anorlunda och hotfulla. Då skapas känslor av rädsla och otrygghet, vilket i sin tur reser krav på säkerhet, mer poliser och övervakning.

I förorten definierades problemen tidigare som sociala och åtgärdades med pedagogik och sociala insatser. Idag är förortens problem i första hand polisens område. Det har skett en kriminalisering av fattigdomen som liknar det som skett i USA, England och Frankrike.

EXPLOSIV UNGDOMSKULTUR

Men samtidigt som statistiken visar mörka siffror finns det en kraft i områden som Hammarkullen och Backa. Det syns inte minst i ungdomskulturen.

– Valands konsthögskola och Musikhögskolan springer sig varma i de här områdena för att det är där det mest intressanta händer. Det finns en fascination för det som skapas här, ett intresse för den energin och den kraften. Det är en märklig kontrast mellan skolan som har det så svårt att handskas med den verklighet och de erfarenheter som ungdomarna bär på. Vi har en ungdomskultur idag som är explosiv och som blandar uttryck, drömmar och historia, säger Ove Sernhede.

”Det ska inte kosta en krona”

Artikeln baserad på föreläsning med Lotta Lundgren, vd och en av grundarna av Drömmarnas Hus i Malmö.

En unik plats där människor och kultur samlas under ett tak.

Lotta Lundgren, vd och grundare, berättar om hur Drömmarnas Hus i Malmö gått från två cyklade clowner till kulturhus med obegränsade möjligheter.

Det började med att Lotta Lundgren fick ett ovanligt sommarjobb: hon och en kollega skulle aktivera barnen i Rosengård.

– Vi tänkte: de pratar ju inte svenska, hur ska vi göra? Vi klädde ut oss till clowner, cyklade runt på gårdarna och pratade clownspråket. Det var en av mina bästa somrar. Jag tänkte det är ju det här man ska göra, säger Lotta Lundgren.

Tillsammans med sju andra "idioter" startade hon 1990 Teater X, ett ambuleringsteaterkooperativ som spelade på gårdar, i skolor och på företag – överallt där folk ville se dem. Det gick bättre och bättre och teatern fick allt fler uppdrag. 1992 ville kommunen ha med Teater X i en statlig satsning på stadsdelen Rosengård. Teatern tackade ja på villkoren att kommunen skulle finansiera två dramapedagoger på heltid, en jätteföreställning med alla invånare i Rosengård och att kommunen om tre år skulle ordna ett kulturhus i Rosengård där folk kunde mötas. Och kommunen skrev på avtalet. Föreställningen där alla i Rosengård fick vara med och spela var ett av de första stegen mot Drömmarnas Hus. Polisen, socialarbetaren (som spelade hallick), rektorn på skolan, barn och unga var alla med i pjäsen.

– Det blev ett socialt kitt mellan alla: socialförvaltningen, polisen och kommunen. Det blev svårt för kommunen att säga nej till ett kulturhus efter det, säger Lotta Lundgren.

SÖKTE PENGAR ÖVERALLT

Ensemblen rustade upp den gamla herrgården i Rosengård, men exakt vad där skulle bli fick växa fram allt eftersom folk sökte sig dit.

– Flera kulturarbetare kom in och började jobba. Jafer, en konstnär från Irak började måla med barnen på golvet. Vi sökte pengar överallt, vi hade bestämt oss för att det inte skulle kosta en krona för barnen. Det handlar om mänskliga rättigheter, alla barn ska ha

tillgång till kultur, säger Lotta Lundgren.

Efter flera års slit med att söka pengar till verksamheten lyckades de 2003 få Malmö kommun att gå in med projektpengar tre år framåt. Efter tre år fattades beslutet att Drömmarnas Hus skulle vara en permanent del av Malmö Stad.

BARN MÅSTE MÖTAS

Sedan starten har Drömmarnas Hus varit en plats där barn och unga kan träffas och ägna sig åt konst på sina egna villkor. Där de genom kulturen kan hitta ett gemensamt språk som sträcker sig långt över samhällsklasser, språkliga barriärer och kulturella skillnader.

– Vi vet att barn i Rosengård behöver kultur, men det är inte bara barnen där som behöver oss. Barn från olika stadsdelar måste mötas. Om inte barnen möts vad får vi då för samhälle? säger Lotta Lundgren.

De sju idioterna som startade Teater X 1990 har idag växt till 85 personer som arbetar med verksamheten på ett eller annat sätt i Malmö, Rosengård och Skåne. 2010 vann Drömmarnas Hus årets kunskapspris i kategorin skolan.

Idag rymms alla upptänkliga aktiviteter under taket på herrgården i Rosengård. Det hålls kvällskurser i dans och konst, körsång och teater. Man gör egen honung och på sommaren åker alla som vill iväg och firar midsommar.

Drömmarnas Hus arbetar mycket med skolan, där barnen finns. Man har också en egen redaktion, Mitt Område, som består av ungdomar som skriver, filmar och rapporterar från Rosengård.

– Historierna om vad som händer i Rosengård har varit många men sällan kommit från de som bor i Rosengård själva. Mitt område ger en annan bild än den som vanligtvis syns i media, säger Lotta.

Handbok ska guida till kreativt lärande

Artists in Creative Education, AiCE, är ett Europeiskt nätverk av konstnärer och kulturarbetare som delar samma vision: att få in kulturen i skolan.

Tillsammans har de utvecklat en praktisk guide med handfasta tips, råd och övningar för hur man kan gå till väga.

Vad är kreativitet? Hur kan vi få skolor att vilja arbeta med kreativt lärande?

Det var några av frågorna som kulturarbetare från bland annat England, Sverige, Österrike och Holland diskuterade under en vecka i Amsterdam hösten 2010.

– Fem pedagoger från Drömmarnas Hus åkte dit. När de kom hem var de helt lyriska och hade fått massor av inspiration. De hade träffat likasinnade och reflekterat över: vad är viktigt när vi jobbar i skolan? säger Lotta Lundgren.

Att se hur andra arbetar och jämföra med det egna arbetet blev en rejäl vitamininjektion för alla inblandade.

– Det uppstod en mängd nätverk som det gör när människor träffas. När konstnärer möts och utbyter tankar så föds nya idéer, säger Lotta Lundgren.

Arbetet landade i en praktisk guide för hur kulturarbetare och pedagoger kan arbeta med kultur i skolan. I guiden finns allt från konkreta tips och övningar till vad man behöver tänka på när man arbetar med kreativt lärande. Litteraturtips, råd från andra lärare och en översikt över hur det fungerar i Sverige, England, Holland och Österrike finns också i guiden.

Nu är frågan hur man ska ta det internationella samarbetet vidare till nästa nivå. Planerna finns, men det gäller att hitta finansiering.

– Konstnärer vill ju kunna träffas och workshoppa ihop, hur skulle man kunna göra det? Hur kan man göra en satsning där kulturarbetare möts och får påfyllning? säger Lotta Lundgren.

Annars är det egentligen bara fantasin som sätter gränserna för hur man tillsammans kan skapa en skola fylld med kreativt lärande och stimulerade elever.

– Tänk om alla från Sverige var med, då får man en jättekunskapsbank. Då skulle man kunna göra hur mycket som helst, säger Lotta Lundgren.

FAKTA **så kommer du i kontakt med andra**

AiCE:s guide Unlocking children's creativity – a practical guide for artists, finns att ladda ner på <http://www.artistsincreativeeducation.com/page/2/practicalguide.aspx>

Det finns inget nationellt nätverk för kulturarbetare i skolan, men www.centrumbildningarna.se är en bra mötesplats för olika konstformer. Här finns också länkar till praktiska övningar. I de flesta regioner finns Kulturkonsulenter, vars uppgift är att stärka kulturen i regionen. De är särskilt inriktade mot barn och unga, och utgör ofta en länk mellan kulturlivet i regionen och skolorna.

På <http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/skapandeskola/>

Bra-kontakter-i-kulturlivet finns en bra lista över värdefulla kontakter.

Skapande skolas hemsida är ett bra ställe att hitta andra kulturprojekt i skolan:

<http://www.kulturradet.se/skapande-skola>

På http://www.kulturkatalogen.vgregion.se/Kultur_Default.aspx?id=68578 kan du läsa mer om projektet KLIV 2.0, Kultur och lärande i vardagen, och de skolor som deltar.

Du kan också läsa mer på skolornas egna bloggar:

<http://sarlaskolankliv.wordpress.com/>

<http://klivtibro.wordpress.com/>

<http://klivrannumsskolan.wordpress.com/>

<http://klivemmaskolan.wordpress.com/>

KÄLLA

AiCE:s guide Unlocking children's creativity

– a practical guide for artists

FAKTA EL SISTEMA

Startades upp som ett socialt projekt i Venezuela och finns sedan 2010 i Hammarkullen, Göteborg. El Sistema finns idag också på Hisingen och i Kortedala/Bergsjön. El Sistema i Hammarkullen fungerar som en utvidgad kulturskola med kör och orkester. Man samarbetar med både förskola, fritidshem och grundskola. Alla barn som börjar i El Sistema startar med rytmodynamik. Barn och unga mellan 4-16 år är med i verksamheten, men eleverna kan fortsätta tills de gått ut gymnasiet. Idag deltar 220 barn i El Sistema-Hammarkullens undervisning.

Röster

"Det är roligare än matte. Vi får göra saker som är roligare än matte alla dagar."

Ylva Wångersjö 9

"Det är roligt att sjunga men det är inte lika roligt som att spela."

Edita Doroci 9

"Jag blev överlycklig när jag fick testa fiol, jag tycker fioler är så snygga."

Ylva Wångersjö 9

"Jag känner mig glad, leende när jag spelar."

Ala Zaki 8

"Jag har lärt mig fiol och fått mer vänner sedan jag började. Jag vill bli fiolspelare och spela i orkester."

Gabriel Rhea Martinez 10

Mellan grafitgrå berg och stålgrått hav samlades lärare, kulturarbetare och tjänstemän på Nordiska Akvarellmuseet i Skärhamn den 27 oktober 2011 för en heldag med rubriken Kan kulturen hela ett söndrigt samhälle?

Seminariet var den första av flera heldagar i KLIV 2.0, Kultur och Lärande I Vardagen, samt en avslutning på projektet Kompetenta skolledare för den kreativa skolan. Både i Nordiska Akvarellmuseets arbete med skolutvecklingsprojekt och i regionala KLIV 2.0 finns en stark tro på konstens och kulturens grundläggande betydelse i människors liv och utveckling.

Vill du veta mer?

Kontakta Pia Wretlind
pia.wretlind@vgregion.se
mobil 0767 88 27 20
växel 0522 67 08 00

**Västra Götalandsregionens
Kultursekretariat**
Regionens Hus, Box 764
451 26 Uddevalla

nordiska
akvarellmuseet

